

V čem sport lidem s handicapem prospívá? Určitě díky němu získají lepší fyzickou kondici. Jen málokdo si totiž uvědomuje, jak je třeba obyčejná chůze s protézou náročná. Spotřeba energie je při ní daleko vyšší než u zdravého člověka, víc namáhaný je i kardiovaskulární aparát. A zejména starším lidem hrozí proto zvýšené riziko infarktu. Pokud sportují, bývá toto nebezpečí nižší.

Co bývá nejčastější příčinou amputací?

Kluci v určitém věku jezdí příliš rychle na motorce, skáčou po hlavě do bazénu anebo provádějí různé hlouposti v opilosti. S handicapem se dost špatně vyrovnávají a mnohdy jim v tom pomůže právě sport. Klasičkým příkladem je sledge hokejista Miroslav Hrbek, kterému v mládí, když se vracel z rockového koncertu, rozdrtil vlak obě nohy. Dnes už je mu 55 let, pořád je v reprezentaci, v kondici a trénuje s mladými kluky.

U děvčat je to jiné?

Devčata skutečně tak bouřlivá období nemívají, amputace u nich spíše souvisejí třeba se závažným onemocněním. Andrea Brzobohatá, která založila občanské sdružení No Foot, No Stress, přišla například o obě nohy v důsledku meningokokového onemocnění. A naši paralympijskou cyklistku Terezu Diepoldovou zase o končetinu připravila dopravní nehoda autobusu, s kterým cestovala.

Vyrovňávají se ženy s handicapem jinak?

Je to asi stejné jako v normálním životě. Ženy jsou zvyklé o svých problémech víc mluvit, muži je dost často maskují chlapáctvím. Pokud se ale věnují vrcholovému sportu, mají leccos společného. Především to, že inklinují k fyzické aktivitě, která jim přináší pocity naplnění. Jsou schopni pro dosažení výkonu mnohé obětovat, i když to někdy pořádně bolí. A je jedno, jestli se věnují sportu zdravých, nebo handicapovaných.

Jak se handicapovaní ke sportu dostanou?

Obvykle se o sportovních možnostech dozví od lidí s podobným handicapem, kteří se sdružují v organizacích. Ať už to jsou Černí koně, Handicap Cup, anebo právě No Foot, No Stress. Proč je pro vás zajímavý právě vrcholový sport handicapovaných?

Už proto, že mám možnost vidět různé strategie, jak se sportovci vyrovnávají se zátěží a jaký to má dopad pro jejich běžný pohyb. Vrcholový sport funguje hodně na individuální bázi, většina obecných pouček tady neplatí. Pozadí sportu handicapovaných je navíc zatím jen velmi málo probádané. A o to víc mě láká ho poznat.

Jaké situace musí lékař, který doprovází výpravu paralympioniků, řešit?

V Koreji našťáště žádné vážnější problémy nebyly, jen nachlazení a drobné oděrky. Ale před dvěma lety na letní paralympiádě v Rio de Janeiru dostala třeba třetina výpravy průjem. Řešit leckdy musíte ovšem také respirační infekce, tržné rány nebo problémy s pohybovým aparátem. Důležité je nezanedbat ani zdánlivě drobnosti, protože sportovec musí být v optimální formě, aby podal špičkový výkon. Musíme proto sportovce výborně znát.

Nakolik se liší rehabilitace lidí s trvalým a dočasným handicapem?

Když si vymknete kotník, víte, že se brzy vrátíte zpátky do práce i do normálního života. Ve většině případů neřešíte trvalé následky onemocnění nebo úrazu. Pokud vám ale lékaři amputují nohu, musíte právě takové věci řešit. Moderní náhrady končetin umožňují sice dokonce i lyžování, ale ani s nimi nelze dosáhnout optimální chůze. Zdravá noha aspoň částečně přejímá úlohu té postižené a rychleji se opotřebovává. Chůze s protézou má navíc dopad na postavení pánve, rotaci a úklony v bederní páteři. Dost běžné bývají záněty pahýlu, tito lidé navíc leckdy také trpí chronickými bolestmi v místech, kde došlo k amputaci. Pokud doprovázíte výpravu paralympioniků, musíte s podobnými problémy počítat.

Mají paralympionici u nás stejné podmínky pro sportování jako zdraví sportovci?

Slovenský paralympijský sportovec například dostane za medaili úplně stejné peníze jako olympijský. Zatímco u nás jen asi desetinu toho, co zdravý sportovec.

Bohužel nemají. Zdraví olympionici dělají sport profesionálně. Paraspportovci jsou naproti tomu amatéři, kteří vedle sportu ještě chodí do práce, starají se o rodinu a k tomu řeší řadu denních problémů souvisejících se zdravotním postižením. Každý musí trénovat ve svém kraji, nemohou se pravidelně sjíždět přes půl republiky. A také celková podpora veřejnosti a státu je podstatně menší než u zdravých sportovců.

Dostávají menší dotace?

Vláda jim sice nějaké peníze dává, ale ty se poměrně často rozdělují dost nekonceptně mezi jednotlivé sportovní svazy. Sponzory přitom seženou jen ti, kteří jsou na skutečné špičce, a mohou se pak sportu věnovat na profesionální úrovni. Ale to jsou spíš výjimky. Obecným problémem financování u nás totiž je, že stát posílá peníze, aniž by řešil, jestli dorazí přesně a účelně tam, kam mají.

V zahraničí mají podmínky lepší?

V mnoha státech opravdu ano. V Americe například reprezentace sledge hokeje dělá sport profesionálně a bere za to plat. Ve skandinávských zemích těmto sportovcům zase nabídnou natolik zajímavé podmínky, aby byli ochotni se přestěhovat do jednoho místa a mohli společně trénovat. Zajistí jim nejen bydlení, ale i vhodnou práci, aby se v klidu mohli věnovat sportu. Pochopitelně dosahují pak lepších výsledků než ti naši. Lepší podpora není ale jen záležitostí bohatších států. V počtu medailí se na předních místech vyskytuje i Ukrajina, která na tom je ekonomicky určitě hůře než my. A v Koreji jsme řešili mimo jiné i to, proč Slováci získali 11 medailí a Češi žádnou.

Na co jste přišli?

Slováci se podstatně více věnují koncepci, systematické a dlouhodobé podpoře. A to nejen finanční. Řeší, kam peníze dát, aby toho přinesly co nejvíce. Vychovat špičkového sportovce není věc jednoho dvou roků a málokdo je ochoten naskočit do systému, v němž neví, jestli za rok bude, nebo nebude mít podmínky pro svůj sport. Další věcí je i ohodnocení výsledků. Slovenský paralympijský sportovec například dostane za medaili úplně stejné peníze jako olympijský. Zatímco u nás jen asi desetinu toho, co zdravý sportovec. Před paralympiádou jsou třeba Slováci ochotni své lyžaře poslat do Chile, kde mohou jeden až dva měsíce trénovat na špičkových sjezdovkách, aby byli před olympiádou ve formě. Naši lyžaři mohou nanejvýš tak párkrát vyjet do Rakouska. Sponzoři, kteří poskytou finanční podporu závodníkům, mohou spolu s nimi vyjet na paralympiádu a zažít ji na vlastní oči, což u nás není možné.

Jak by měla podpora vypadat?

Především je potřeba najít pár nadšenců, kteří budou ochotni věnovat svoji energii do změny systému. Změnit by ho přitom měli ve prospěch sportu, a ne sebe. Důležitá je spolupráce se sociální sférou, která by měla paraspportovcům pomoci sehnat natolik zajímavé zaměstnání, aby se mohli v klidu věnovat i sportu. A případně jim poskytnout i výhodné daňové odpisy. Více energie by bylo třeba věnovat i shánění sponzorů, popularizaci a osvětě. Také naši nejspěšnější zdraví sportovci by mohli finančně podpořit paralympioniky, tak jak je to například běžné v Americe. Už proto, že úraz se může stát kdykoliv a komukoliv. ■

VIZITKA

Libor Musil

- Vystudoval Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Plzni.
- V minulosti pracoval v Ústřední vojenské nemocnici Praha a v Centru pohybové medicíny jako neurolog a rehabilitační lékař.
- Od roku 2013 působí na Rehabilitační klinice Malvazinky jako primář rehabilitačního oddělení.
- K jeho koníčkům patří vysokohorská turistika, skalní lezení, horské kolo, literatura a příroda.
- Je ženatý a má tři děti.